

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש עד עמ' ט'

'היינו כחולמים' [ובעומק, כל עולם חיצון נקרא חלום בערך לעולם שיותר פנימי אליו]. לאחר-מכן שהוא יוצא לרחובה של עיר ורואה אנשים חיים, הוא פתאום רואה עולם של דמיונות.

משל למה הדבר דומה, כל המכיר את עולמם של קטנים יודע שפעמים הם משחקים משחק באופן שאחד מהם הוא אבא והשני זה אמא, ונולד להם תינוק, ואומרים מזל טוב אחד לשנים וקוראים לו בשם, וכן על זה הדרך. אולם מצד האמת אין כאן לא אבא ולא אמא ושום תינוק לא נולד, קטן לא בר הולדה, אלא שבדמיון שלהם זה קיים. כעין זה בנמשל, כאשר מתגלה לאדם עצם האני, הוא מתחיל לראות שהעולם נמצא במקום שנקרא דמיון. הגם שבודאי תוקעים בשופר, מנענעים לולב, מקיימים חיוב ציצית ותפילין, אבל תפיסת חייהם של בני אדם זה דמיון, זה כמו אדם שהניח תפילין בחלום. בודאי שלדינא האדם חייב להניח תפילין והוא יקבל שכר על זה, כמו שגם בחלום יש דינים, כגון הסוגיא בנדרים של נידוהו בחלום ועוד, אולם במקום הזה האדם רואה שתפיסת חייהם של אנשים היא דמיון.

איננו עוסקים כעת שהאדם רואה שהאנשים חיים בטעות, זו נקודה נוספת, אלא כאן עוסקים על האופן שבמצב הזה האדם רואה שאנשים חיים בתפיסה של דמיון. כעין המשל של התינוקות שמשחקים, שאין שם לא אבא ולא אמא ולא תינוק, כך הוא רואה משפחות שלימות שאין שם לא אבא ולא אמא ולא ילדים, יש שם רובוטים. כמובן שכל יהודי הוא חלק אלוך ממעל ולכל אחד יש התנוצצות אמת, אבל זהו רק ניצוץ אמת ביחס לעולם שכולו עטוף בדמיונות. כשם אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים, כך גם בחיים ממשיים אי אפשר בלא דברים בטלים, אבל זו רק התנוצצות. ■ המשך שבוע הבא - מדרשה של הרב מארגנטינה תשע"ח

בה, שהאדם מוצא בתוכו את המציאות הנעלמת שבו, מציאות ה'אני', בבחינת 'געת ומצאת'. כמובן שזה לא מעבר של התנתקות, אלא זהו רצוא ושוב, הרי האדם חייב בקיום תורה ומצוות בפועל. אבל יש לו את שני הצדדים, הוא מלביש ומפשיט, כל אחד לפי עניינו.

גילוי עצם האני - גילוי בריה חדשה

כאן לפתע ישנו גילוי חדש, האדם מרגיש כגר שנתגייר, כקטן שנולד דמי. במידה מסוימת, זה כמו ביאת משיח, כמובן שלא משיח כללי, אלא משיח פרטי של האדם, שאז הוא מתחיל לגלות בריה חדשה, 'אני היום ילדתיך', יש כאן מציאות חדשה שהאדם לא היה מודע לקיומה כלל.

כמובן שלעולם במילים אין אפשרות להסביר באופן שלם חוויה של תפיסת מציאות. אולם משל למה הדבר דומה, נולד לאדם בן, בנו בכרו, הוא מרגיש כאן

האדם חייב בקיום תורה ומצוות בפועל

חידוש, שיש כאן בריה חדשה. כמובן שהמשל רחוק מהנמשל יותר משמים לארץ, אבל גם במשל עצמו האדם תופס שיש כאן סוגיא חדשה, עד היום הוא היה מציאות לעצמו ועכשיו יש כאן המשך של דור, יש כאן בריה חדשה שנולד. במשל שנקטנו זו גם-כן התגלות מבפנים לחוץ, אבל זה לא 'עצם מעצמי' כפשוטו ממש, זו לא עצם העצמיות שלו.

חיים בלא עצם האני - חיי דמיון

לאחר שהאדם מגלה את עצם האני, הגדרת הדבר היא, וזו הגדרה מדויקת עד למאד, שהאדם מרגיש שעד השלב הזה החיים שלו היו חיי חלום ודמיון, בבחינת

דרשה מהרב תהליך השקטה בהתבודדות

מדוע רוב בני האדם אינם מגיעים לעצם האני

כל זמן שהנפש מולבשת במעשה דיבור ומחשבה, בעצם זה אני מולבש, ואזי האדם לא מכיר את האני שלו. וזו היא הסיבה שרוב רובם של בני האדם אין להם כמעט שום קשר לאני שלהם. הרי רוב בני האדם טרודים כסוס שוטף דוהר במלחמה, ואותם המיעוט שכן מתחילים להתבונן, אזי כל עסקם הוא בלבושי הנפש, שהם כח המעשה הרגשה והמחשבה [רובם מתעסקים בהרגשות ופחות מתעסקים במחשבות]. וברוב המקרים נדמה להם שזיהוי את כוחות המחשבה וההרגשה שבקרבם זו ההגעה לאני, משום שביחס לאלו שלא מודעים לעצמם כלל אזי זה נראה להם הכרת האני. אכן זהו נכון ביחס לאחרים, אבל זו לא הכרת עצם האני, אלא זו הכרת גילוי האני בלבושי הנפש. ישנם דרכים ושיטות שלימות שעוסקים באופן הזה להדריך את בני האדם, ואם זה היה שלב בחיים על מנת להגיע לשלב הבא, יש לזה מקום, אבל שמעמידים את זה באופן של 'כזה ראה וקדש', ולשם שאיפת כל חיי האדם, זהו צמצום ועצירה באמצע מהלך פני הדברים.

ישנם שלשה מצבים שבהם בני האדם בעולם נמצאים. מצב אחד, מצבם של רוב בני האדם, שהקשר ביניהם לאני זה יותר רחוק מהמרחק בין שמים לארץ. מצב שני, מיעוט בני אדם שכן נכנסו לעולם של הכרה עצמית ושל עבודה [מי בדרך רבותינו ומי פחות, שזה גם סוגיא לעצמה] ולאט לאט הם מתחילים להכיר את עצמם, את הרגשותיהם ומחשבותיהם, ובחלק גדול מהמקרים הם נשארים שם. המצב השלישי, שזו הדרך שנתבארה, המעבר מהמקום של המעשה דיבור ומחש-

פרק ה' | אוצר היראה

כפי שנתבאר, המשל של הנפה"ח מדוקדק מאד כי לכאורה בחי צוניות ניתן להבין שיש אב שנותן ויש שאפשר לקבל תורה על ידי שליח ואלה שתי בחינות אפשריות ולכאורה הנפה"ח תפס את אפשרות הנתינה על ידי האב לעיקר.

אבל באמת זה אינו כך כי הנמשל הוא מעמד הר סיני והרי שם היה "זירד ה' על הר סיני", שם נתנה תורה לעמ"י מפיו יתברך שמו.

זכור "יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב", צורת הנתינה שהיתה בראשית החיבור לתורה, במתן תורה, היא הצורה היחידה שקיימת לעד! אין צורה אחרת של נתינת תורה וקבלת תורה! אם זו לא צורת העבודה, זה לא מתן תורה ולא קבלת תורה! זה כגר שלא היה במעמד הר סיני באיתגליא, אז הוא יכול עדיין להצטרף, אבל גוי שבא ללמוד תורה, זה מאורסה אז הוא חוטף, שבויה היא בידו.

במעמד מתן תורה הוחקק בבריאה אופן לימוד התורה, כאופן של קבלת התורה ושל נתינת התורה, אדם שלא הכין לו אוצר אז במשל הגשמי לכאורה עדיין אפשר לתת רק אין לו היכן לאחסן את הדברים, אבל בנמשל, בעומק שבדבר, כל קבלת התורה וההשגה בתורה היא מהמדרגה העליונה של קוב"ה ואורייתא וישראל חד, אז אם לא מתגלה אצל האדם המעמקים של הדברים, הרי שתורתו נבדלת מהבורא ואז הוא לא יכול להשיג את אמיתתה של תורה שכל ענינה חכמת הבורא כביכול בעצמו.

כן הוא יתברך שמו, ידו פתוחה כביכול להשפיע תמיד לכל איש מעם סגולתו רוב חכמה ובינה יתירה, ושתתקיים אצלם, ויקשרם על לוח לבם, להשתעשע אתם בבואם לעולם המנוחה ותלמודם בידם.

"כן הוא יתברך שמו, ידו פתוחה כביכול להשפיע תמיד" - זה לא רק באופן של ידא אריכתא, ידו פתוחה לשלוח למרחוק, אלא זה באופן של יד ביד - "ידיד ה' ישכון לבטח", "כי ה' יתן חכמה מפיו" למי שיושב ושונה כנגדו, זוהי צורת עמל התורה, זוהי צורת השפעת התורה, זוהי צורת קבלת תורה.

"ידו פתוחה כביכול להשפיע תמיד לכל איש מעם סגולתו רוב חכמה ובינה יתירה, ושתתקיים אצלם [כהלשון שנאמר לעיל "ולהתקיים בתוכו"], ויקשרם על לוח לבם" - מה הוא "יקשרם על לוח ליבם"? כאן יש להבין עמוק: קוב"ה הוא ליבם של ישראל, "צור לבבי וחלקי הוי"ה לעולם", אם יש לאדם גילוי של הקב"ה בלבבו, אז יש "יקשרם על לוח ליבו" באמת, אבל אם אין את מציאות הבורא בלבבו, אז נמצא שהכח של ה"יקשרם", הוא קושר דברי תורה על הלב לעצמו וזה לא יכול להתקיים באופן השלם. ■ המשך

בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

הרחקת החלק הדוחף משאר עניני העולם

הסדר שנאמר כאן הוא סדר הכוחות שהוזכרו בראשונים, והגר"א בשבעים כוחות נפש בספר ישעיה מנה אותם, והן: כח המרגיש וכח הדוחף.

עד עתה הוא ביאר את השלב הראשון, ביטול פעולתו של כח המרגיש, שאלו הם חמשת החושים שיוצאים לחוץ ומערבבים את האדם עם פנימיותו וחיצוניותו, וביטול כח המרגיש גורם לידי כך שהוא נשאר בפנים. אולם, הכח שגורם לכח המרגיש לפעול הוא כח הדוחף. אדם רואה דבר וחושק בו, סיבת הדבר היא משום שיש בו כח שדוחף אותו לראות זאת. פעמים זה נמצא אפילו בתת-ההכרה, שעניני האדם סגורות והוא פותח את עיניו ורואה דבר פלוני, מה שהוא רצה לראות זה מה שהוא רואה.

חמשת החושים זה הפועל שממנו נעשה הדבר, אבל מה שמניע את חמשת החושים זה כח הדוחף שבנפש, הוא דוחף אותו להתחבר לעולם, ולכן החושים פועלים להתחברות לעולם, הוא רוצה לראות, להריח, לטעום, למשש. יש את מה שהוא רואה וטועם ומריח וכן על זה הדרך, ויש את מה שדוחף את אותו דבר. וטבע בני האדם הוא, שכח הדוחף דוחף אותם לחיבור לעולם ולא להתנתקות לעולם, ואז הוא מוציא מהכח לפועל את חמשת החושים שיוצרים את החיבור.

לפיכך, השלב הראשון בהתבודדות הפנימית היא לגדוע את הדבר בהתפשטות שלו, שאלו הם חמשת החושים. והשלב השני הוא הרחקת החלק הדוחף משאר עניני העולם. מוגדר כאן אילו שני חלקים נצרכים. חלק ראשון הוא ביטול כח החושים שמחברים את האדם במציאות שמהפנים מוצאים אותו לחוץ, וחוזרים וחוקקים את החוץ בפנים, ועל-ידי-כן מערבבים את העולם הפנימי והעולם החיצוני בבת אחת. ויתר על כן, הרחקת החלק הדוחף שהוא המניע את חמשת החושים, הוא הדוחף את האדם להתחבר לעולם.

כל זמן שהאדם ינסה לעקור רק את חמשת החושים ולא לעקור את כח הדוחף, הוא בעצם עוקר ענפים בלי שורש. ובעומק, הוא גם לא יכול להצליח, משום שכח הדוחף כל הזמן דוחף אותו בחזרה שחמשת החושים יתחברו לעולם, והאדם הזה ימצא במלחמה תמידית שאין לה הפסק. לכן, צריך לעקור את שניהם, את הפועל של חמשת החושים, שהם יוצרים בפועל את העירוב של העולם הפנימי והעולם החיצוני בבת אחת, ולעקור את שורש הכח המניע אותם שהוא כח הדוחף.

■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

מרבינו אברהם בן הרמב"ם"

אות סוף ז' - ה'

ידועה לשונו של החזו"א בתחילת ספרו 'אמונה ובטחון', שאם יש לאדם שעת השקט והוא חופשי מרעבון תאווני ומתחיל להתבונן מה שקורה בבריאה, פתאום הוא מתחיל להשתומם. זוהי השתוממות של שכל ולב, תשוקת השכל שרוצה להבין, והשתוממות של הלב שרוצה להכיר, להרגיש, לתפוס, את כל מה שקורה כאן.

כדי לגשת לתשובה על השאלות הנ"ל, תחילה עלינו להפנים היטב את עומק הסתירות בהנהגת העולם, שנתעורר במעט מחשבה והתבוננות אודות הבריאה והתנהלותה.

כאשר הבסיס של אותה תמיהה מתחילה להתעורר בנפשו של האדם, הוא כבר נמצא בשלב הראשון שעליו דיבר כאן הרמח"ל. לנשמה יש כמיהה להבין ולקלוט את כל מהלך פני הדברים שבורא עולם מנהיג את כלל כל העולם כולו, את כלל כל מציאות הבריאה, מימות עולם ועד אחריתה, תחיית המתים ולאחר מכן אלף השביעי ושאר הזמנים שישנם. אכן, כולנו מאמינים בני מאמינים שהקב"ה מנהיג את עולמו, אולם כאשר נתחיל להתבונן מה הקב"ה רוצה מאתנו בעולם כ"כ מופלא, כ"כ בלתי מובן, זהו הצוהר הראשון שיפתח עבורנו בס"ד דרך לידיעת צור העולמים.

(ח) אמר השכל: אבל יש בכאן דברים קשים ועמוקים מאד, כגון: צדיק ורע לו, רשע וטוב, שנתקשו על גדולי החכמים והנביאים, ואפילו למשה רבנו ע"ה, שאי אפשר להשיגם.

לכאורה, הראשון ששאל במפורש את שאלת "צדיק ורע לו ורע וטוב לו" זה משה רבינו, כמ"ש הגמ' במסכת ברכות (ז.ז.) [וז"ל, הודיעני נא את דרכיך", אמר לפניו: רבש"ע, מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו]. משה רבינו שעליו נאמר: זְכֹרֵת תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבְדִּי (מלאכי ג, כב), שהתורה נקראת על שמו, לו הייתה את שאלת "צדיק ורע ורשע וטוב לו". כלומר, הוא מבקש מהקב"ה לדעת את את דרכיו, הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת דְּרָךְ־כִּיָּהּ (שמות לג, יג).

משה רבינו זה לא רק משה שקיבל תורה מסיני, חמשה חומשי תורה, תנ"ך, משנה, גמרא, ושאר כל חלקי תורה. הגם שאין לנו השגה במשה רבינו כביכול, אבל מה שנפרש בדברי חז"ל, שמשה רבינו מתבונן להבין את דרכי ה' יתברך. וזהו חלק מחלקי התורה, שהתורה היא שורש הכרת הבורא, וזהו תחילתו של מעמד הר סיני - אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ (שמות כ, ב), הכרה במי שאמר והיה עולם.

השאלות הללו שבהם אנו עוסקים, הם אינם השאלות של כמה פילוסופים יוונים שהביא הרמב"ם ב'מורה נבוכים', והרמב"ם משיב לאותם נבוכים, זה לא חלקנו השתא לעסוק בזה כלל. אלא, אנו עוסקים בשאלות היסודיות שעסקו בהם גדולי עולם, **גדולי החכמים והנביאים**, כל שון הרמח"ל, והשורש לכולם, הוא משה רבינו. אם משה רבינו עסק בשאלות הללו, צאי לך בעקבי הצאן, אנו הולכים אחריהם, אחרי גדולי החכמים והנביאים, ואחרי משה רבינו, ומתבוננים בדברים הללו להבינם. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דעת תורתך דרכי הלימוד"

פרק ב' | כח החיבור והצירוף

קריאת תיבות שאין להם משמעות

בענין זה ישנה נקודה דקה נוספת. כידוע, לאחר שלמד הקטן צורת האותיות ובאים ללמדו קריאת תיבות. נותנים לו לקרוא מילים בעלות משמעות כגון אב, אם, וכדו'. אך נותנים לו גם לקרוא תיבות שהאותיות שבהם אינן מצטרפות למשמעות, כגון אבג, גאב וכדו'. וזאת משום שאם הקטן יקרא רק מילים בעלות משמעות, הבנת המשמעות לפעמים גורמת לו לקרוא את הדבר בחופזה והוא לא מדייק בקריאה. ולכן, בדווקא משתמשים באותיות שאינן מצטרפות למשמעות מילה, ובכך מתרגל הילד לדייק בקריאה אף שאין בה הבנה.

נבין א"כ שישנן שתי כוחות. ישנו כח שמצרף מכח הבנת הדבר, וישנו כח שמצרף מכח הדיוק בדבר. כשם שכל דבר, נבנה בחיצוניותו מכח הפעולה שפועלת את הדבר, ובפנימיותו ע"י המוח שהוא ההתבוננות וההבנה של הדבר. כך גם בקריאה, צריך את שתי הכוחות. גם לקרוא ולצרף את האותיות מכח ההבנה, אך גם לקרוא ולצרף את האותיות מכח פעולת הדיבור המדוייקת.

ולכן ישנה מעלה גדולה, להרגיל את הנפש לקרוא תיבות בעלות אותיות שאינן ברי צירוף. או לפחות לקרוא מילים שאע"פ שיש להם משמעות אך הוא אינו מבין אותם, כגון לשון ארמית מורכבת וכדו' שאז לגביו אלו הם תיבות ללא משמעות. ועל ידי שקורא אותם מתוך מודעות הוא מתרגל לצרף דברים בצורה מדוייקת ובאופן הנכון.

לימוד בתפיסה העליונה של הבלתי נודע

ישנו בכך עוד ענין עמוק מאוד, וכפי הידוע שכך היתה דרכו של ר' אברהם אבולעפיה זצ"ל, שהוא מצרף בדווקא גם אותיות שאינן ברי צירוף. הוא מצרף שתי אותיות לשתי תיבות, שלוש אותיות לשש תיבות, וכן ע"ז הדרך בכל תיבה את כל צירופיה האפשריים. ויתר על כן במילוי האותיות, ובגמטריה, ובא"ת ב"ש וכו'. ובאופן זה אפשר לצרף בלי קץ. מי שרואה זאת בתחילה תמהה מאוד. אך העומק שבדבר הוא כפי שהוזכר, שישנו לימוד שהוא בבחי' "שלא נדע" והוא תכלית הידיעה.

התיבות שישנן בידנו שהאותיות שבהן מצטרפות למשמעות, הן תיבות ולימוד שיש לנו בהן השגה ושייכת בהן התבוננות. אך צירוף אותיות שאינן יוצרות משמעות ואין בהן השגה, ענינו הוא לגעת במקום של ה"לא נודע" העליון. וזוהי בעומק, המעלה של הקטן שהתחיל את לימודו ממקום של בלי דעת, ואע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי.

שורש הדקדוק וחוסר הדקדוק - נקודות וטעמים.

עוד נדע שיש בזה עומק גדול מאוד, ונזכיר זאת כדי להבין את השורש העליון: מי שרגיל בדברי רבותינו רואה, שחלקם דייקו מאוד בדקדוק, ונתנו לזה חשיבות רבה. ולעומתם, היו מרבותינו שלא דייקו בדקדוק, הן בניקוד והן באותיות, ואף הפכו לשון זכר לנקבה ולהיפך. ויתר על כן, ישנו אף מהלך בדברי רבותינו שמשנים את הדקדוק לצורך דרשות. ויש בזה עומק עצום ונורא. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דעת תורתך דרכי הלימוד"

אב - זכות

ופנים נוספות בזכות אבות, שמצילתו שלא יעבר מזרעו זכות אבות. והוא מ"ש (ילק"ש וישב קע"א) "וינס ויצא החוצה, קפץ בזכות אבות, כד"א, ויוצא אותו החוצה". כי לולי כן, אם ח"ו בא יוסף על נכריה זרעו הולך אחריה ואין לזרעו זכות אבות. וזה גופא הצילתו זכות אבות. ולכך במלחמת עמלק כתיב (שמות יז, ט) "על ראש הגבעה", ודרשו חז"ל (ילק"ש בשלח, רס"ד) "על ראש, אני מזכיר זכות אבות, שנאמר, כי מראש צורים יראנו". כי עמלק צרוף שורשי האומות, עשו וישמעאל שאין להם זכות אבות כנ"ל. ולכך חותך מילותיהן של ישראל וזורקן כלפי מעלה כמ"ש חז"ל, שמתנגד לזכות אבות המשתלשל באות ברית, מברית אבות (עיין ילק"ש אסתר תתנ"ד, "יש לך זכות אבות"). וכנגדו מזכירים זכות אבות דייקא.

ועומק פנימי בזכות אבות, דכתיב (במדבר כ, ח) "ודברתה אל הסלע", ודרשו חז"ל (ילק"ש חקת תשס"ג) "והוצאתם להם מים מן הסלע, יש כח וזכות לאותם שישנים במערת המכ" פלה שתוציא להן מים, ואין סלע אלא זכות אבות, שנאמר, יורנו יושבי סלע". דהנה אמרו חז"ל שאילו דיבר אל הסלע יצאו מים רבים, והשתא שהכה יצא טיפין טיפין. ועומקם של דברים, שבאות ברית יוצא טיפין טיפין. וזה מדרגת הכאה מסוד הכאת בתולי הנקבה. אולם בשורש במח האב, הוא בחינת מים רבים ויתר על כן אור, כנודע. וזהו עומקם של זכות אבות, שמקור השפע אינו רק טיפין טיפין מן אות הב" רית, אלא משורשו במח, מים רבים.

והנה שורש מהות וסיבת הדבר שתמה זכות אבות הוא מ"ש (ילק"ש איכה תתל"א) "א"ל, כנגד זכות אבות שעשית, כך יש לך חובה, וזה שכעסתי עליך שעברת על תורתך, כתבתי בתורתי כבד את אביך ואת אמך, ואת כתיב, אב ואם הקלו בך". שע"י שדבק באביו ואמו ע"י כיבוד או"א זוכה לזכות אבות הכללי והפרטי, וח"ו להיפך. וז"ש (שם, קהלת, תתקע"ט) "ותפר האביונה, זה זכות אבות". שהפרו זכות אבות ע"י שלא כיבדום. ועי"כ נתהפך זכות לחובה ח"ו. וכאשר גובר הזכות מהפך חוב לר"ת חכמה ובינה שהם אבא ואמא כנודע. אב בחכמה, ובינה יתירה ניתנה לאשה.

ומצינו בחז"ל (זוה"ק פ' בא, מ"א ע"ב) עומק נוסף בזכות אבות וז"ל, אי אית ליה זכות אבות חד מיכאל בזכות אברהם, ותנינא גבריאל בזכות יצחק, ותליתאה דנחות עמיה נוריאל בזכותא דיעקב, ורביעאה רפאל בזכותא דאדם קדמאה, ייצר הטוב לעילא מניה, עכ"ל. ויש להבין מתוך דבריהם, שהרי נודע שהאבות באו לתקן חטא אדה"ר, והרי שזכות אבות לעורר את האב של כל בנ"א שהוא אדה"ר. ואברהם שהוא אב המון גוים הוא הממוצע בין אדה"ר לשאר אבות, שהוא מעין אדה"ר שהיה אב לכולם, ולכך כתיב מגן אברהם. ואמ"ר (זוה"ק פ' שלח קע"ד ע"א) "מגן ר"ת, מיכאל, גבריאל, נוריאל". כי ע"י אברהם יש שורש לכל האבות. ויתר על כן מעורר כח אדה"ר שנקבר יחד עמם במערכת המכפלה.

המשך בעמוד ה'

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן בגדר יוחלט השור דרע"ק ש"ע ס"ת ז"ס ע"א

ט. בתוס' כתבו שנחשב שבא לידו ממש באותה שעה ומכח גזה"כ, וממה שנא' "ומכרו" אניזק ואמזיק קאי, ובפשטות חל מיד בשעת הנזק שיש כאן ניזק ומזיק.

ויש לבאר מהלך חדש בשיטת התוס' דהנה הבאנו את הגר"ח שהתורה הקנתה את השור המזיק לניזק מכח חיוב על השור, וביארנו שיש חיוב מדין השור [כקנס לבעלים] ויש חיוב מדין הבעלים עצמם, ומדין הבעלים הוא יושם (כרי"ש) ומדין השור הוא יוחלט.

והנה בהפקר שאין בעלים א"נ כשהודו הבעלים, שבכה"ג יש רק חיוב שור בלא חיוב בעלים, וכן להיפך בשור תם שהרג ויש לריה"ג חצי כופר, והוא חיוב בעלים בלבד ולא חיוב השור [דכופרא כפרה].

ומבואר שאם היה חיוב רק על הבעלים שהוא יושם השור, הוי ככל קנסות שחל רק בשעת העמב"ד, אך כיון שיש חיוב שני על השור שהוא יוחלט השור, ואין סיבה להחילו רק בהעמדה בדין, ולפ"ז חל מיד, אך כיון שהבעלים יכולים להודות החיוב של השור תלוי ועומד, וכאשר לא הודה עד העמב"ד נתברר ונתחזק החיוב הראשון של השור והוא גורר אחריו את חיוב הבעלים ונגלה שכבר אז החיוב חל, ולא כפשוטו שלמפרע פירושו שהיום חל למפרע [כעין מכאן ולהבא למפרע].

ומה שאפשר למכור ולהקדיש מעכשיו, הוא מכח דין חיוב השור שחל כבר מתחילה.

נמצא שיש כמה ביאורים מה נלמד מהפסוק: א. דלפי ר"ח "ומכרו את השור" מלמד שמקבל המעות שהוא הניזק יכול למכור בע"כ של מזיק. ב. ולר"י מלוניל קמ"ל שיכול למכור מיד וא"צ שומת ב"ד. ג. ולתוס' קמ"ל שהחיוב חל מיד כי יש זכות בשור עצמו, אך לראשונים הנ"ל אין זה לימוד הפסוק.

■ מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ.

כדי לקבל את כל הסדרה בקובץ פי די אף PDF, אנא יידע אותנו על ידי דוא"ל: info@bilvavi.net

ויקרא | ב-ג - בגד

ופשט את בגדיו. בגד, בג-ד. והבן שמהות ב' ענינו ב' קצות ימין ושמאל, שאינם מחוברים יחדיו, בחינת שנאה, מלשון שנים. ומהות ג' כח אמצע המחברם. וכאשר גובר ב' על ג' זהו מקור הפרוד. והוא בחינת בגד מלשון בגידה, כי הבוגד מפריד הדבקים ובוגד בנקודת אמצע המחברם. וכן כאשר מחבר ב' שאינם בר צרוף, מעשה זנות נקרא עגבה, עגב, ע-גב. כי בין איש ואשה יש שכינה ביניהם המצרפם, אולם מעשה זנות זהו שנים ללא כח שלישי המצרפם.

וזוהו בחינת גב של אדם, כי צרוף של ב' באופן שלם הוא בחינת פנים בפנים, אולם כאשר הצרוף אינו שלם הוא בבחינת אחור, כמ"ש (בבכורות ח ע"א) הכל משמשים פנים כנגד עורף חוץ משלשה שמשמשים פנים כנגד פנים ואלו הן, דג ואדם ונחש, ומ"ש הני תלתא, כי אתא רב דימי אמר, אמרי במערבא הואיל ודברה עמהם שכינה. והרי שכולם אין להם צרוף שלם. ויתר על כן אמרו שם, גמל אחור כנגד אחור. גמל אות גימ"ל ששלט בה פרוד של ב', ולכך הוא דיקא אחור באחור. וע"ש כן נקרא החגב, מלשון ח-גב, כולו גב.

והוא בחינת גב, גב-ג. כי גב עשה אוזן של מעלה כאילו אינה שומעת, ועין של מעלה כאילו אינה רואה, היפך מדרגת צדיק דאחיד בשמיא וארעא, מחברם, הגב מבדילם. כי איתא בגר"א, שמים ארץ, ואדם המחברם, אולם גב הוא המבדיל, בחינת רקיע המבדיל בין עליונים לתחתונים. והרי שאצל הגב נעשה ב' נפרדים. והבן שיש פרוד של ימין ושמאל, ויש פרוד של פנים ואחור, ויש פרוד של מעלה ומטה. והוא בחינת גבול, גב-ול, כי אחד עומד על עמדו בגבולו, לבדו.

והיפך מגבול נעשה גיבול, גבל, גב-ל, לשון ערוב, גיבל את עפרו, מגבל, ועי"ז נעשה צרוף של הנפרדים, כח ג' מצרף הב' כנ"ל. והוא עומק המדרגה הנקראת גבור, גב-ור, כי בפשטות כח הגבורה, תוקף וחזק נלחם ומפריד. אולם בעומק איזהו גיבור הכובש את יצרו, והן הן גבורותיו ששומע ושותק (כמ"ש ביומא סט ע"ב). והיינו שכח הגבורה בפנימיותו הוא לחבר שני דברים נפרדים והוא תיקון הפרוד מיניה וביה, כי שורש הפרוד גבורה, ושורש לתקנם ולאחדם נגד טבעם הקלוקל, הוא ע"י גבורה.

והוא אפוא מדרגת בגר בוגרת, גב-ר. כי היפך בוגר, קטן. הקטן תפיסתו כל דבר בקטנותו, ולכך אצלו הכל נפרד, כי אם יתאחד יהא גדול. לעומתו הבוגר מאחד. ויתר על כן, ככל שהדבר נמוך יותר כן נפרד יותר וככל שעליון יותר כל מאוחד יותר שזהו סוד עולם עליון, בני עליה. וזהו לשון גובה גב-וה. כי להגביה דבר היינו לאחדו. ובדקות יותר להפוך את גבו לפנים. ולכך הלבוש שע"ג הראש נקרא מגבעת, מלשון גובה. וכן גביע נקרא כך מלשון כוס ישועות אשא, שנאמר להגביה את הכוס. גביע - גבוה. וכן העליון יותר מחבירו נקרא גביר, הוה גביר לאחיק (בראשית כז, כט). וכן גבירה, מפני שרי גברתי (שם טז, ח). והוא בחינת אבני אלגביש, כמ"ש בברכות, שעמדו על גב איש. והוא בחינת שגב, אשגבהו, ש-גב. כי דבר נשגב מהותו עליון בערכו ואינו רואים את פניו אלא את גבו, בבחינת אחורי יראו פני לא יראו. והבן שהעליון בערך עצמו מאוחד כולו פנים. ובערך התחתון שאינו משיגו כולו גב, נשגב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביגל, אבישג, אלגביש, ארגב, שגב, בגד, בג, גבה, גב, גבל, גבול, גבור, גבע, גביע, בגר, גבעון, גנב, גבח, גביר, גבן, גבריאל, גברת, גרב, נגב, שגה, גבנה, חגב, מגבעת, עוגב, עגבים. ■ נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אב - זכות המשך מעמוד ד'

שהוא המקום בפועל שגלוי בו זכות אבות. ובזוה"ק (תיקור-נים, כ"א נ"ג ע"ב) אמרו, "ואמר קב"ה לאלין בינונים, לגבייהו תמה זכות אבות, כיון דלא תאבו בתיובתא, הא אינון כרש-עים גמורים. ואם תאבין בתיובתא אתמר לגבייהו, חלה זכות אבות" (והוא מקור לדברי ר"י לעיל שתמה לרשעים ולא לצדיקים). כיהזכות הדין בר"ה הוא מכח זכות אבות, כנ"ל. ורשעים שתמה להם זכות אבות אינם זוכים בדין. ועבודת הבינונים לשוב בתשובה, בפנים אחד, לשוב לאבותיהם, ועי"כ יהיה להם זכות אבות. ור"ה זמן שנברא בו אדה"ר, והוא שורש זכות האבות בר"ה. וכן למ"ד בתשרי נולדו אבות בעו-לם, זהו הזמן דייקא לעורר זכותם.

וכנגד עשרה ימים אלו, נהרגו עשרה הרוגי מלכות על חטא מכירת יוסף כמ"ש (זוהר חדש, רות, נ"א ע"א) "עשרה סבי קטולי מלכות, אתענשו על מכירת יוסף". יוסף דייקא שהוא שורש זכות אבות כנ"ל. ושורש העשרה הוא ר' עקיבא כמ"ש שט' אחים ושכינה חרצו מכירתו, ור' עקיבא כנגד שכינה. ועל ר"ע אמרו (שם, וכן בברכות כ"ז ע"ב) "ר"ע לית ליה זכות אבות". והוא הוא שורש פגם של יוסף, ביטול זכות אבות. ויוסף בזכות אבות כמ"ש (ב"ב צ"א ע"א) אפילו מי שיש לו זכות אבות אינה עומדת לו בשעה שיוצא מן הארץ לחו"ל.

והנה על יוסף נאמר בן זקונים הוא לו, לשון זקונים זקן זקן או זקן תחתון במקום אות ברית קודש, א' זקן, זה קנה חכמה, כל מה שקיבל משם ועבר מסר לו. והנה רש"י פירש (כי תשא, ל"ג, י"ט) עה"פ "וקראתי בשם ה' לפניך", "ללמדך סדר בקשת רחמים אף אם תכלה זכות אבות". והרי שיי"ג מדות רחמים (שהם כנודע מקבילים ליי"ג תיקוני דיקנא) מקבילים לזכות אבות. ובספר פענח רזא (תרומה) כתב, "וביו"כ אמר הקב"ה למשה סלחתי כדברך וכו', לכן נתקנו ביה"כ יי"ג מדות, יי"ג סליחות לזכור את אלו ואת זכות אבות של יי"ג אותיות". אב-רהם יצחק יעקב עולה יי"ג אותיות. והרי שיי"ג מידות רחמים כנגד יי"ג אותיות של האבות, זכות אבות.

ובעומק, כאשר מעוררים זכות אבות, מעוררים את ה"אבה" שלו ית"ש כביכול שיצר בבריאת העולם. וכמ"ש הרא"ש (בראשית ב, ח) "ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם, מלמד שלא נטע הגן אלא לטובת הראשונים, שהיו נקראים קדם, מפני שהעולם נברא מקדם, ולא נברא אלא בזכות אבות העולם, כדכתיב, כבוכרה כתאנה בראשיתה מצאתי אבותיכם, מפי ר' משה הדרשן". וזה כחם של אבות לעורר את האבה השורשי בטירתו. וכל הדבק באבות זוכה לזכות זו.

ושלמות זכות אבות מהותה שאור השורש, האב, מאיר בענף. והענף נכלל בשורשו, ונעשו אחד. ולכך אמרו (שבת קכ"ט ע"ב) "מי שיש לו זכות אבות, יקיז דם בשני ובחמישי, שב"ד של מעלה ושל מטה שוין כאחד". כלומר שע"י זכות אבות הדין למטה מקושר לדין למעלה בשורשו, ושם נמתק. כי בשורש הכל במיתוק, כנודע. אולם מי שאין לו זכות אבות, דבק בענף, ואזי בכך הדין למטה ללא מיתוק הדין בשורשו.

■ המשך בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר

בכל דבר יש בחינת אבק, העצם הדק שבו, והוא הכתר. וכל אור עליון נופל יותר לתתא כנודע, ונעשה אבק של פסולת. ומקיף את כל הדבר, בחינת כתר, כותרת. ועוד. כתב רש"י (שמות ט, ח ד"ה וזרקו משה) הרי נסים הרבה, אחד שהחזיק קומצו של משה מלא לפנים שלו ושל אהרן, ואחד שהלך האבק על כל ארץ מצרים. והבן ניקוד כתר, קמץ, מלא קומצו. ונגלה בו תכונת אריך כנ"ל, בכל ארץ מצרים. ומצד הקלקול איתא בשל"ה (מסכת תענית תורה אור, סא) אבק, ר"ת אקמצא ובר קמצא. ועומק החורבן מצד הכלים שבירה, שנאה, פרוד, ומצד האורות, הכתר עשה קמיצה וקמצם אליו. ועוד. נה"י דכתר נפגם. והוא בחינת אבק. ועיין נפש החיים (שער א' פי"ד ד"ה וכן) כי מי שהוא ממונה לטהר ולצחצח כתר של מלך אם השאיר עליו אפילו אבק מועט וכו'.

חכמה

(מנחות פה ע"א) משום רבי נתן אמרו גזבר סך ידו שמן ומכניס לתוכה עד שמעלה כל אבקה. שמן, חכמה. וע"י חכמה, אב, מעלה את האבק. אב-ק. נדבק אב באב, שמן באבק, מצא מין את מינו. ועוד. חכמה, מקור הברכה. ועיין צרור המור (וישלח ד"ה ואולי) ויאבק, שהוא כמו אבק שאין בו ברכה, כי בעפר יש בו ברכה, אבל באבק אין בו ברכה, כמו שאין ברכה בסמא"ל.

בינה

אמרו (חולין צא ע"א) מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד. כסא הכבוד בינה, כסא שמגלה כבוד החכמה (עיין זוה"ק ריש פרשת חיי שרה). ועוד אמרו (שהש"ר ג, ב ד"ה כתימרות עשן) ר' ברכיה ור' סימון בשם ר' אבהו, אותו אבק נטלו הקב"ה ונתנו תחת כסא הכבוד שלו (ועיין דרך פקודין ל"ג, חלק המחשבה אות ב'). ועוד. ערבות רקיע העליון כנגד בינה. ועיין בתי מדרשות (היכלות טו ד"ה אמר רבי) ובאבק עשן ובריש שהיה מעלה כל אבק גחליו שהיה מחופה ומחסה את כל חברו היכל ערבות רקיע בערפלי גחליו. ועוד. לבבו יבין ושב. עיין נועם אלימלך (וירא ד"ה או יאמר) שהיו מעלים אבק עד כסא הכבוד וכו' ע"י תשובה וחרטה, כמ"ש גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. ובקלקול אמרו (ב"ב כד ע"ב) דאזיל אבקא ואתי בליביה ומצוי ליה.

דעת

דעת טו"ר מעורבים זב"ז. ואמרו (מנחות פה ע"א) הגזבר מכניס ידו לתוכן עלה בה אבק פסולה עד שינפנה. יש אבק של יעקב,

קדושה, טוב. ויש אבק של עשו, קלקול רע. כמ"ש בזוה"ק (פנחס רמג ע"א).

ועוד. דעת דחיבור. אבק במילוי, אלף, בית, קוף, אותיות אמצעיות לוי, חיבור, ילוה אישי אלי.

חסד

מים. כתיב (דברים כח, כד) יתן ה' את מטר ארצך אבק. ועיין תענית (ג' ע"ב), הא דמעלה אבק, לגריעותא. ועוד איתא (אוצר המדרשים חופת אליהו) אבק הרשות נראין כאוהבין בשעת הנאתן ואין עומדין לו לאדם בשעת דוחקו. ומפסולת זו יצא ישמעאל כמ"ש (ילק"ש וירא רמז פ"ב). ועיין נועם אלימלך (וישלח) שאהבה לגוי היא בחינת אבק ביחס לאהבה לישראל. ועוד. כתיבה ביד ימין. והקסת שכותב בה היא יד אריכתא דיליה. ואמרו (שבת קד ע"ב) באבק הסופרים. ועוד. וימינו תחבקני. ואמרו (חולין צא ע"א) וריב"ל אמר, אמר קרא בהאבקו עמו, כאדם שחובק את חברו וידו מגעת לכף ימינו של חברו. ימין נפגש עם ימין. וזה מצד אברהם שמעלה אבק שברגלים לאבק של חיבור, ימין. וכמ"ש בפסיקתא רבתי (הוספה ד"ה ויהי בחצי) אפילו אבק לא עלה על רגלו של אחד מאוכלוסיו של אברהם באותה השעה שנאמר וכו', ארח ברגליו לא יבא. ויתר על כן עלה ממדרגת ידים למדרגת ראש, בינה, כסא כבוד, כנ"ל. ויתר על כן למדרגת שערות, כנ"ל. ועוד. עיין בית אלקים למבי"ט (שער תשובה פ"ז ד"ה וכמו) כמו אבק הנדבק במעיל, כי בניעורו או בהעבירו במים לבד בלי כיבוס יהיה טהור ולבן.

גבורה

זוה"ק (בא מא ע"ב) ויאבק איש עמו בא גבריאל וכו', ואוליף ליה ע' לשון. וזהו ויאבק לשון חיבוק. ובפסולת של גבורה אש, נעשה הנשאר אבק כמ"ש בזוה"ק (וישלח קע ע"א) אבק דאשתאיר מן נורא. ועוד. אבק דק, דק דק גימ' יצחק, גבורה. וכן מכת שחין כנגד גבורה. ועיין שע"ת (ש"ג קלט) אבק הרציחה, הלבנת פנים. ועוד עיין מאור ושמש (וישלח ד"ה ויעקב) מנחה גימ' אבק וכו'. שהעלה הדינין להכלל אותם בימין. יצחק תקן תפלת מנחה. והבן שכל מלחמה יוצרת כילוי, והחלק הנשאר מן הכילוי נקרא אבק. ועיין אברבנאל (וישלח לב ד"ה ויותר) שהגבורים בהתאבקות הידים יגברו אז ביכולת ועצמה.

תפארת

עיין זוה"ק (וישלח קעו ע"ב) מכל אבק רוכל דא יעקב. ועיין זוהר חדש (תרומה ע ע"א) מכל אבק רוכל, דא צלותא דמעומד, ג' קדמאי, דאינן מגן ומחיה ואתה קדוש. ת"ת שכוללם.

וזהו מצד התיקון. וכן שם (קמה עב) מכל אבקת רוכל, דא צדיק דאית ביה מכל המינים, כרוכל. ולהיפך בקלקול אבק אינו עושה פירות (זוה"ק וישלח קע ע"א).

מלכות

כתיב (שמות ט, ט) והיה לאבק על הארץ. וכן (דברים כח, כד) יתן ה' את מטר ארצך אבק. ארץ, מלכות. ועוד. איתא (אבות דר"נ פכ"ב) אבק מלכות קשה, וכן הוא אומר וימת יוסף וכל אחיו. ועוד (תוספתא ע"ז פ"א ה"י) ד' אבקות הן וכו', אבק שביעית. מלכות, שביעית.

נפש: נפש יבשה. עיין זוה"ק (וישלח קע ע"א) אבק טפל לעפר. מה בין עפר לאבק, דא אבק דאישתאר מן נורא, ולא עבד איבין לעלמין. עפר דכל איבין נפקי מניה.

רוח: כתיב (ישעי' ה, כד) ופרחם כאבק יעלה. מכח רוח. ועיין תענית (ג' ע"ב) זיקא דבתר מטרא, הא דמעלה אבק. וכמ"ש רש"י (דברים כא, כד ד"ה מטר) מטר יורד ולא כל צורכו, ואין בו כח להרביץ את העפר, והרוח באה ומעלה את האבק ומכסה את עשב הזרעים שהם לחים מן המים ונדבק בהם ונעשה טיט ומתייבש ומרקיבין. וכן אבק מוסר ע"י רוח.

נשמה: אבק יוצר ערפול שמקשה על ההתבוננות. ועוד, ענוה, כמ"ש מהר"ל (גור אריה וירא יח, ד, ד"ה יוקח) כי האבק שברגל דבר פחות ושפל מאוד (ועיי"ש שבקלקול זהו ע"ז) וכו', הוא קטון יותר בכוחות העליונים. ומצד כך הענוה ענינה הן שפלות של אבק תחתון, והן שפלות שכל יניקתו הרוחנית מן העליונים אינו אלא מן המדרגה הפחותה שבהם, ובקלקול יונק מן סמא"ל גימ' ענוה, שפל שברוחנים.

חיה: ביטול למקורו, והוא בחינת אבק שבטל לעליון, אבק של יעקב.

יחידה: דבר דק, צר ללא עיבוי הוא העצם ממש, בחינת יחידה. ועיין מהר"ל (בדרוש לשבת הגדול) שיוה"כ (שבו מאיר אור היחידה) הקטורת בו ביום היא דקה מן הדקה, ומכפרת אפילו על אבק לשה"ר. ועיין חפץ חיים (חובת השמירה פ"ז ד"ה ועוד) איזה אבק דאבק. יחידה שביחידה. ■ המשך בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - **להארות, הערות, והוספות:** rav@bilvavi.net

ועיין זוה"ק (וישלח קע א, גליון) בג"ד דינו הוא שיעלה אבק דרגליו עד כסא הכבוד שהוא מקום המשפט. וזה נעשה ע"י יעקב, ונקרא שם ישראל, ת"ת. ועיין אוהב ישראל (וישלח ד"ה ויעבר) כי יעקב אף שהיה בקטנות בבחינת אבק, מ"מ גם אבק רגליו, דהיינו קטנות שלו היה ג"כ מגיע עד כסא הכבוד.

נצח

אמרו (מכילתא דרשב"י בא, יד, ד"ה ויסעו) והיה לאבק על כל ארץ מצרים וכו' אבק שאין דרכו להלך, מהלך מ' יום וכו'. הילוך של נצחון על מצרים. וכן ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. ואמרו (שהש"ר ג, ב, ד"ה כתימרות עשן) כל רוכלות ופרגמטיא שישראל עושין ומצליחין בעוה"ז בזכות אותו אבק של יעקב אבינו. ועוד. אמרו (תנחומא וישלח י) בשעה שאמר משה לישראל וכו' ללכת בדרכיו, א"ל מי יוכל ללכת בדרכיו, והכתיב ה' בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו.

הוד

כלה רבתי (פ"ז ה"ג) ולינו ורחצו רגליכם וגו', אמר להם לוט תכנסו עם אבק רגליכם דלא כאברהם עיי"ש. ועוד. איתא (ברכות נד ע"א) ולא יכנס להר הבית וכו', ובאבק שעל רגליו. ומעין כך (שבת לח ע"ב) ולא יטמיננה בחול, ובאבק דרכים. וכן חולין (נב ע"א) אבק דרכים, חיישינן. ונחלק אבק זה לב' חלקים, א. חם, כמ"ש (שבת לח ע"ב) ובאבק דרכים בשביל שתצלה. ב. קושי, כמ"ש (שהש"ר ז, ב, ד"ה אמה) אבל עצרת של חג ע"י שיוצאין מהקיץ לחורף, ואבק דרכים קשה. ועיין גור אריה (בראשית יח, ד, ד"ה יוקח) כי אין דבר שפל כמו האבק שברגל ואין דבר ממונה עליו רק הכח אשר שהוא קטן יותר בכוחות העליונים. ועיין חולין (צא ע"א) מלמד שהעלו עפר מרגלותם. ומצד הקלקול, הוד דקלקול, אמרו ב"מ (פו ע"ב) משתחויים לאבק שברגליהם. ומצד התיקון שם הודה שרו של עשו ליעקב על הברכות. וכן הוי מתאבק בעפר רגליהם (אבות א, ד).

יסוד

ירושלמי (פאה פ"א ט"ז) אמר ר' חנינא בוא וראה כמה קשה הוא אבק לשה"ר, שדברו הכתובים דברי בדאי בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה. שלום, יסוד. ועוד עיין תפארת שלמה (סוכות ד"ה כ') אבק ר"ת אות ברית קודש. וכן נהגו לתת אבק אחר הברית.

ועוד. אבקת רוכל, יסוד (עיין זוה"ק וישלח קעו ע"ב) מכל אבקת רוכל דא יעקב. ד"א, דא יוסף הצדיק, וכו' בגין דהוה רגיל לאחוי לגביה דאבוי. וזהו מצד הקלקול (ועיין שם משפטים קיז ע"א, מכל אבקת רוכל דא בינה). ועיין עוד תיקונים (כ"א, מה ע"א) מכל אבקת רוכל דא צדיק. ושם (נה ע"ב) מכל אבקת רוכל, דא צדיק דאיהו כליל כלא. איהו רוכל, ואיהי אבקת רוכל.

שיעור השכרות בפורים

וכמה שיטות כיצד וכמה צריך האדם להשתכר בפורים; מחד אחד מרבותינו כותב כי גילו לו בחלום שביאור דברי רבותינו 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע', היינו 'עד ולא עד בכלל'. כלומר, שיעור השתיה בפורים הוא 'יותר מלימודו' (כלשון הרמ"א סי' תרצה ס"ב), ועל האדם להיזהר שלא יגיע למצב שלא ידע להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי. ומאידך, חלק מרבותינו למדו זאת כפשוטו, שאכן על האדם להיות במצב שאינו יודע להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי. והנה, בכל מחלוקת בדברי רבותינו, היסוד הברור הוא ש'אלו ואלו דברי אלוקים חיים'. כלומר, כל הצדדים הם אמת, אלא שלראובן האמת היא אחת, לשמעון אמת אחרת, וללוי אמת שלישית.

ולענייננו, כידוע, אצל רוב בני האדם מתגלה פנימיותם במצב של שכרות, שאז ניתן לאבחן ולהכיר את טבעם האמיתי. והנה, עומק מצות 'חייב איניש לבסומי בפוריא' ותכליתה היא, שבאמצעות השכרות האדם יגיע למקום של גילוי נפש מטוהרת, של נפש זכה. ומכיון שבדרך כלל הזכפות של הנפש היא דקה ונעלמת, לכן על האדם לשתות לשכרה, כדי שהזכפות הזו תקבל ביטוי ותפרוץ החוצה.

לפיכך, אדם שנפשו נמצאת במדרגה של זָפּוּת, הרי שהשכרות שלו מגיעה ממקום עליון, ועבורו המצוה היא להשתכר בפורים 'עד דלא ידע', כדי שיתגלה יופי טהרת הנשמה הגנוזה בתוכו. אך אדם שעדיין לא הגיע לדרגה כזו, ובשעת שכרותו עלולה להתגלות הפסולת של נפשו, ופעמים אף ניתן למוצאו מתגולל ברחובות כאחד הריקים והפוחזים, עליו נאמר 'עד ולא עד בכלל'. קנה המידה שיכול לשמש את האדם כדי לבדוק האם השתיה בפורים עבורו היא בבחינת 'עד דלא ידע' או לא, נעוץ ברמז שהבאנו לעיל, ששחור ושכר [שכרות] - השורש שלהם הוא אחד. והנה, המצב אצל רוב העולם הוא, שכאשר אדם

הולך יחידי בלילה ביער, הרי שהשחור, החושך - מגלה אצלם פחד. ובהתאם לכך, אצל אותם אנשים אף השכרות תגלה את אותו דבר. ברם אצל אותם יחידי סגולה שנאמר עליהם "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות" (תהלים צב, ג), ובשעה שהם הולכים בלילה לבד ביער - האמונה מתחזקת אצלם, אנשים כאלו יכולים להשתכר, כי בשעה שהם יגיעו לשחור, בשעה שהם יגיעו לשכר, יתגלה בתוכם עומק הכח הפנימי שהוא טהור, נקי ובוטח בבורא יתברך שמו. הכלל בזה הוא ברור: השכרות מגלה את מעמקי הנפש של כל אחד ואחד. לפיכך, אם נפשו של האדם מטוהרת, מזוככת ונקיה, בשעה שהוא משתכר מתגלה יופי קדושת הנשמה שלו, וממילא השכרות לאותו אדם היא שבח. אולם אצל רוב בני האדם שכאשר הם משתכרים ומתגלים מעמקי הנפש שלהם, צצים ועולים הטבעיים הפגומים שבנפשם, כמובן שעבורם השכרות היא גנאי להם, והרי זה דומה לאדם שמדביק על עצמו מודעה בה רשומים כל החסרונות שיש לו ומהלך עמה בראש חוצות... נמצינו למדים, כי כאשר רבותינו הורו לנו שעל פי דין צריכים להשתכר בפורים, כל אדם צריך לבדוק כיצד עליו לקיים זאת בהתאם למדרגת הנפש שלו, ולכן מי שמכיר בעצמו שנפשו מטוהרת ומגלה פנימיות זכה, אצלו השכרות היא 'עד דלא ידע', אך אנשים שבשתייתם לשכרה 'עד דלא ידע' - עלול להתגלות ההיפך מכך, הרי שהם מחטיאים את המטרה והתכלית של מצוה זו.

תכלית השכרות בפורים

לאחר שהתברר לנו עבור מי מיועדת השכרות, עתה נבאר איזו תועלת צומחת ממנה. אף אצל אדם שהנפש שלו מטוהרת והפנימיות שלו נקיה וזכה, יש מעמקים פנימיים בתוכו שהוא עדיין לא מכיר אותם, ובשעה שהוא משתכר, הוא נחשף לאותם רבדים פנימיים עליונים שלא היה מודע אליהם.

כאמור, דברי חז"ל 'נכנס יין יצא סוד', נאמרו ביחס לגילוי עומק פנימיות הנפש של האדם בשעה שהוא שותה יין. לפיכך, אצל

אדם שפנימיותו זכה וברה ששותה לשכרה, עבורו השכרות היא כולה שמחה פנימית אלוקית, כיון שבאמצעותה מתגלה עומק פנימי טהור שלא היה מודע אליו קודם, והיא נותנת ביטוי לדרגות שעדיין לא השיג בתוך עצמו. ע"ז נאמר בפסוק: 'יין ישמח לבב אנוש' (תהלים קד, טו), וכי יש שמחה גדולה מזו לאדם פנימי? כאשר מתגלה השיכור דקדושה, שהיין מגלה אצלו את עומק הנפש הטהורה, לאחר שתיית היין מדרגת הגילוי העצמי שלו גדלה לאין ערוך, ובעקבות כך השמחה פורצת החוצה.

ברם אצל רוב האנשים שלא זכו להגיע דרגת נפש פנימית זכה, אף אם כלפי חוץ נראה כי היין גורם להם שמחה זמנית, אך ניתן להבחין בבירור שלאחר מכן הם נכנסים לעצבות, מעין 'מרה שחורה' שבאה מכח השתיה, ואף חלק גדול מהשיכורים בוכים תוך כדי היותם שיכורים.

מקור עצבות זו הוא כיון שהאדם אינו מזוכך ואינו טהור, הרי שע"י היין פנימיותו מתגלה ונחשפת, ולפיכך אם הגילוי הפנימי שלו הוא עצבות, השכרות מגלה את האצבות הפנימית של הנפש, וגורמת לו לבכי ולדכאון. על כך אומרים רבותינו (ברכות סג ע"א): 'הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין', כיון שהוא רואה להיכן היין יכול לדרדר את האדם.

השייכות בין נס פורים לחיוב השכרות לאור האמור, נבין היטב מדוע בפורים יש דין של שתיית יין, היכן מתגלה מהלך בנס של פורים שמחייב שכרות.

מה קורה בשעה שהאדם נמצא בשעת צרה? יש אדם שבשעה שהוא נמצא בעת צרה, הוא נכנס לדכאון, ליאוש, 'כאשר אבדתי אבדתי'. לעומת זאת אדם פנימי, בשעה שהוא נמצא בשעת צרה, הוא מגלה כוחות נפש פנימיים שקודם לכן לא היה מודע אליהם. אנשים רבים יכולים לספר, כי הם עברו כל מיני תקופות קשות בחיים, והם התמודדו איתם בצורה כזו, שאילו היו שואלים אותם קודם האם יש להם כוחות כאלו, הם היו משיבים בשלילה, אבל הצרה הכניסה אותו למקום כל כך פנימי, עד שמכוחה הם

נחשפו לאותם כוחות עילאיים שהיו גנוזים בפנימיותם. כל אחד צריך להתבונן ולחשוב, אילו היה יודע שבוודאות בעוד שבועיים, נשלח טיל גרעיני מאירן ונגזרה עלינו גזירת כליה, ממש כפי שהיתה על בני ישראל בימי המן ואחשורוש: 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד', כיצד הוא היה נוהג?

כמובן ישנם אנשים שמתייאשים מראש, מרימים ידים, ויתכן שהפתרון מבחינתם הוא לעקור מכאן למקום אחר, בבחינת 'נתנה ראש ונשובה מצרימה'.

אך אצל אדם פנימי, כאשר מגיע אליו פחד אמיתי, הוא מגלה עומק בנפש שהוא עצמו לא היה מודע אליו קודם, ובמקום לברוח פיזית למקום אחר, הוא 'בורח' לאותו מקום פנימי בנפש שאף פעם לא נחשף אליו, ובמקום שנסיון כזה ירפה את ידיו, בעקבות ההתמודדות עם המצב הוא מתרומם ומגלה בתוכו כוחות נשגבים שאף פעם לא הכיר בהם.

זהו הכח שהתגלה אצל עם ישראל בפורים! לאחר שהמן ביקש "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד", כלל ישראל היו נתונים תחת גזירה מוחשית של כליה, שהרי אחשורוש היה מלך ששלט בכיפה, הוא מלך על כל העולם כולו, ובדרך הטבע היה נראה כי יש באפשרותו לקיים את הגזירה, וברור הדבר שמצב כזה גורם פחד מוחשי ומוחלט לכל אחד ואחד.

בעקבות אותה גזירה של המן הרשע, אותו הדור ברחו למקום העמוק ביותר בנפש של עצמם, ושם הם גילו עומק חדש בנפשם שמעולם לא היו מודעים אליו. מצב זה הביא את עם ישראל למקום פנימי שגילה תעצומות נוראים שאף אחד מהם לא הכיר קודם לכן בתוך עצמו, עד שכאשר הם זכו להינצל מאותה גזירה, הם זכו לשוב ולקבל את התורה פעם נוספת!

מהות עבודת האדם בימי הפורים הסוד הגדול של ימי הפורים הוא, שבכל שנה בכוחנו לשוב ולגלות את אותו

אינה לחשוף את הצדדים השליליים של הנפש, אלא להיות מודעים לרובד העמוק הדק והטהור של הנפש, לכן מצות השכרות 'עד דלא ידע' - נמסרה למי שהוא טהור, נקי וקדוש.

הכח העל-מודע שבנפש

אודות כוחות המודע והתת-מודע שבנפש האדם [ובלשון רבותינו: כוחות גלויים וכוחות קהים], נעסוק עתה בכח נוסף שקיים בנפש - כח ה'על-מודע' שבנפש, והשייכות שלו לפורים. תחילה נתבונן, לכאורה גם התת-מודע וגם העל-מודע אלו שני כוחות שהאדם אינו מודע להם, אם כן מהו ההבדל המהותי ביניהם, במה שונה התת-מודע מהעל-מודע? מלבד זאת, הרי אם העל-מודע הוא למעלה מהמודע [שזו המחשבה], כיצד יתכן שהעל-מודע יהפוך למעשה שהוא למטה מהמחשבה?

יש הבדל יסודי בין התת-מודע לעל-מודע שבנפש; תת-מודע - אלו דברים שהאדם בעצם רוצה, אלא שאינו מודע למה שהוא רוצה, הרצון הזה נעלם מהאדם עצמו. לעומת זאת העל-מודע - זהו רצון עליון שמושתל אצל האדם, וגורם לו שיתנהג על פיו. הרצונות שהאדם ער להם ומכיר בהם - מוגדרים כמודע, הדברים שהאדם מעוניין בהם אך אינו מודע לכך שהוא חפץ בהם - מוגדרים כתת-מודע, אף שבעצם הוא רוצה בהם יותר מהרצונות שמוגדרים כמודע. הרצונות שבעצם מנווטים לאדם את החיים, אבל אינו מודע להם - מוגדרים כעל-מודע.

על-מודע - היינו שהרצונות הללו הם מעל האדם, ומשפיעים על חייו ללא ידיעתו. משל למה הדבר דומה, לטייס שיושב בתא הטייס, ונדמה לו כי הוא מנהיג ומכוון את המטוס, אבל אינו יודע כי המטוס מנווט באמצעות שלט רחוק או ע"י מישהו שיושב במגדל הפיקוח ומכוון את המטוס.

בכח השכרות לגלות אף את כח האמונה

מעתה, דברי חז"ל 'נכנס יין יצא סוד', אינם רק ביחס לסוד של התת-מודע שבנפש, אלא עיקר תפקידו של היין הוא לגלות בפורים את העל-מודע שבנפש. כלומר, ברובד מסויים היין

עומק בנפש. אף שבפועל איננו חיים תחת אותה גזירה של 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ביום אחד', ואף רחוקים ממנה [יתכן שעם האיומים השונים בתקופתנו ניתן יותר לחוש מעין אותה גזירה, אך עדיין אין זו גזירה שמרחפת בפועל ממש], אך עבודת האדם בימי הפורים היא לחזור לאותו מקום פנימי, ולהשתדל להשיג את אותן דרגות שזכו להם כלל ישראל שבאותו דור. אדם שעדיין לא התבגר נפשית, יכול להגיע למצב בו הוא מגיע לגיל שבעים והתנהגותו לא השתנתה מאז היותו בן שבע, כאשר את אותם הבלים שעשה בתור ילד - הוא ממשיך כשהוא מבוגר, עד שפעמים ניתן למצוא אנשים שעל פי התנהגותם בפורים נראה כי הם סבורים שמהותם של ימים קדושים אלו מתחילה ומסתיימת בתחפושות ובסממנים נוספים המתאימים לילדים בגן. אך אדם שבאמת התבגר, ולא רק ידיו ורגליו גדלו והתרחבו, אלא אף לבבו התרחב והוא קצת מבקש אמת, מבין באופן ברור כי לימי הפורים יש מהות פנימית שעניינה לגלות עומק בנפש שהאדם לא היה מודע אליו קודם לכן. לכל מצוה ומצוה שחייבנו חז"ל ביום הפורים יש עומק; משלוח מנות - יש לו עומק, קריאת המגילה - יש לה עומק, סעודת היום - יש בה עומק, ואף לשתיית היום - יש עומק פנימי.

אדם שרוצה לדעת האם הוא זכה לקבל את האור של יום הפורים, עליו לבדוק האם הוא גילה מעמקים פנימיים בנפשו שלא היה מודע להם קודם לכן, או שעבורו זהו סתם עוד יום בשנה, ללא השגות מיוחדות. אחד מהכלים לגילוי זה, הוא על ידי השכרות. אלא שכאמור, השכרות עלולה להשיג את המטרה הפוכה בדיוק, ואדם שאינו ראוי לכך, יתכן שיתגלה הכח השלילי בנפשו, וכמובן שלא זוהי תכליתו של ימי הפורים.

אילו תכלית ימי הפורים היתה לגלות את הכוחות השליליים שבנפש, הרי שחז"ל היו מצווים על כל אדם לשנות לשכרה, להסריט את עצמו, ולאחר מכן לערוך 'הכר את עצמך' ולראות כיצד הוא התנהג בשעת שכרותו. ברם, ברור הדבר שמצות היום

מגלה לאדם את התת-מודע, את מעמקי הנפש שמכוחם הוא

בוחר כיצד לפעול, אך מי שזוכה להעמיק לרובד פנימי יותר, הרי שהסוד שמתגלה לו בנפש מכח היין, זהו הרצון שמנהיג אותו, הרצון שמעל כח השליטה שלו, שזהו רצונו ית"ש. אכן, גילוי זה אינו בבחינת ידיעה, אלא באופן של חויית נפש, ונבאר.

אם נשאל כל אחד שיש לו אמונה מי מנהיג את העולם, כמובן שתשובתו תהיה: הבורא ית"ש. אבל אם נמשיך לשאול אדם האם כך הוא מרגיש, התשובה על כך תהיה פחות מוחלטת. זוהי בדיוק פעולתו של היין! כאשר אדם שותה לשכרה, היין מעביר את העל-מודע למודע - דרך התת-מודע, ואז האדם אכן יכול להרגיש במוחש כי מי שמנהיג את העולם זהו רק הבורא ית"ש.

עומק שיעור השתיה בפורים 'עד דלא ידע'

והנה, בדברי חז"ל אודות שתיית היין בפורים נאמר: 'חייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' (מגילה ז ע"ב). כיצד האדם אינו מבחין בין ארור המן לברוך מרדכי? פשטות הדברים היא, כי שיעור השתיה צריך להיות עד שהאדם יהיה כל כך מבולבל, עד שכבר לא יוכל להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי. אלא שעדיין צריך ביאור, מהו עומק ההבנה של אותו שיעור שקבעו לנו חז"ל בשתיית היין בפורים? ידועים דברי רבותינו, כי הגימטריא של 'ארור המן' ו'ברוך מרדכי' - היא שוה [502]. ללמדנו, כי כאשר אדם שותה לשכרה ומגיע למקום הפנימי בנפשו של אמונה שלימה בבורא ית"ש, הוא מבין כי כשם שמרדכי הביא את היהודים בדורו לגילוי הקב"ה, כך המן הביא אותם לגילוי הבורא. זהו עומק דברי חז"ל: 'גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו להם לישראל, שכולם לא החזירום למוטב והיא החזירתן למוטב' (מגילה יד ע"א).

אכן, ברור הדבר כי אין להשוות כלל בין כוונתו הזדונית של המן הרשע לתמימות מחשבתו של מרדכי הצדיק, אך במציאות, המן קירב את ישראל לאביהם שבשמים יותר ממרדכי, כדברי חז"ל ביחס לפרעה (שמות רבה, כא): 'ופרעה הקריב - שהקריב את

ישראל לתשובה שעשו'.

כאשר אדם יודע להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי, הרי שהוא נמצא במצב של מודע, אך כאשר הוא מגיע בשכרותו למצב של 'לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', הרי שכאן הוא מגיע למקום הפנימי שנקרא על-מודע, שעניינו הכרה בכך שיוצר הכל ית"ש הוא המנהיג, ומכח כך יש אפשרות לומר 'ברוך המן', שהרי דוקא הגזירה 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד ושללם לבוז' - היא זו ששימשה כשורש ההצלה של הכנסת ישראל.

תכלית עבודת ימי הפורים

הדברים דלעיל לידי מעשה, נתמצת ונסכם אותם בקצרה ובבהירות. תכלית ימי הפורים היא לגלות לנו את המודע הברור, את התת-מודע ואת העל-מודע. ובלשון ברורה יותר: ימי הפורים מגלים לנו את בחירת המעשה, את בחירת הרצונות, ואת הכח שמנהיג אותנו מעבר להויה של עצמנו.

אדם שהחלקים הללו מתגלים בנפשו בימי הפורים, הרי שמלבד הגילוי של ה'חדוה' - שעניינה ביטוי של שמחה חיצונית, הוא זוכה ל'גילה רינה ודיצה', שמשמעותן ביטוי שמחה פנימית. כדי להגיע לשמחת פורים אמיתית - אין די בשמחה חיצונית, אלא צריך לגלות עומק של שמחה פנימית שקודם לכן האדם לא הכיר ולא היה מודע אליו. ולפיכך, אדם שחש כי לאחר ימי הפורים הוא מכיר ומודע לעצמו יותר מלפני פורים, הרי שהוא באמת זכה לימי משתה ושמחה ויום טוב, אך אם לא זכה לכך, הרי שעבורו ימי הפורים הם ככל ימי השנה.

יזכנו הבורא ית"ש, שנזכה כולנו לשמוח יחדיו שמחה אמיתית ושליומה, ושהמודע [הכוחות הגלויים], התת-מודע [הכוחות הקהים] והעל-מודע [כח האמונה], בחירתנו ואמונתנו יהיו שלמים, ונזכה יחד כל הכנסת ישראל לשמוח בלב שלם. ■ קטעים

מתוך "יין של פורים" - ספר מועדי השנה ב', עמ' ה - צ לא

היתה. ועיין פסיקתא רבתי (כ"ו ד"ה ויהי בעת) וחולדה אצל נשים נתנבאה (בעיקר) וקברה בירושלים ולא נגע בה אדם מעולם (עיין שמחות פ"ב ה"י).
תכונה: חיבור דבר והיפוכו, יהושע ורחב.

ז.מידות (פ"א מ"ג) חמשה שערים היו להר הבית, שני שערי חולדה מן הדרום משמשים לכניסה ויציאה. ועיין שהש"ר (פ"ד, ד) הנה זה עומד אחר כותלינו, אחר כותך מערבי של ביהמ"ק, למה, שנשבע לו שאינו חרב לעולם. ושער הכהן ושער חולדה לא חרבו לעולם עד שיחדשם הקב"ה.
תכונה: קיום תמיד.

ח.פסחים (קיח ע"ב) מ"ד מושבי עקרת הבית, אמרה כנס"י לפני הקב"ה, רבש"ע שמוני בניך כחולדה זו הדרה בעיקרי הבית (ובחולין כ ע"ב) חלדה היכי דמי, כחולדה הדרה בעיקרי הבית דמכסיא. ועיין רש"י ורשב"ם שם ומהרש"א שם, לגריעותא ולמעליותא.
תכונה: כיסוי.

ט.תענית (ח ע"א) ואמר רב אמי, בא וראה כמה גדולים בעלי אמנה, מנין מחולדה ובור. ועיין רש"י שם.
תכונה: אמונה.

י.סנהדרין (סו ע"א) ת"ר לא תנחשו ולא תעוננו, כגון אלו המנחשים בחולדה וכו'.
תכונה: ניחוש הפך אמונה.

יא.חולין (נו ע"א) אמר רב אושעיא מפני ששיניה (של חולדה) דקות ועקומות.
תכונה: דק ועקום.

יב.חולין (ע ע"א) בלעתו (חולדה) והוציאנו והכניסנו והקיאנו ויצא מאליו.
תכונה: בלוע פולט, מקיא.

יג.ירושלמי (מו"ק פ"א ה"ד) צדין את האישות. ושם, אישות זו חולדה, אע"פ שאין ראה לדבר, זכר לדבר, נפל אשת בל חזו שמש.
תכונה: אישות מעין רחב הזונה כנ"ל.

יד.פרקי שירה - חולדה מה היא אומרת, כל הנשמה תהלל י-ה, הללויה-ה. ובמגילה (יד ע"ב) אמרו ששלח לחולדה ולא אל ירמיה מפני שנשים רחמניות.
תכונה: רחמים והילול. ■

שאלה שלום לרב שליט"א, לאחר שביקרה בביתנו חולדה היה מענין לראות שיש אנשים שנגעלים ומפחדים רק מה מחשבה שהחיה הזו נמצאת בסביבתם, וישנם אנשים שזה משעשע אותם והיו רוצים לשחק ולתפוס אותה. האם הרב יכול להסביר מאיזה מקום בנפש השוני נובע?

תשובה ע"מ להבין זאת יש להבין מה מהותה של חולדה, המורכב מכמה חלקים. ולפ"ז יש להתבונן אצל בנ"א בכלל וכל אדם בפרט מה תולדת ראייתו לפי איזה תכונה רואה בה.

א.איתא במסכת פרה (פ"ט מ"ג) כל השרצים אינם פוסלים חוץ מן החולדה מפני שהיא מלקת.
תכונה: מלקת. [לוקקת בלשונה].

ב.פסחים (פ"א מ"ב) אין חוששין שמא גררה חולד. מבית לבית. וכן עדויות (פ"ב מ"ז), שרץ בפי חולדה ומהלכת ע"ג ככרות של תרומה. אהלות (פ"ח מ"ח) ב"ה אומרים כל מקום שהחזיר וחולדה יכולים להלך אינו צריך בדיקה. ועיין תוספתא (כלים פ"א ה"ד) חולדה שגגרה (וכן שם פ"ז ה"ג, נדה פ"ו הט"ו).

תכונה: מעברת וגוררת ממקום למקום. כמ"ש (ירושלמי שבת פ"ב ה"א) גוררת ומנחת ואינה יודעת למי היא מנחת.
תכונה: גרירה בחוסר מודעות.

ג.חולין (פ"ג מ"ג, נ"ו ע"א) הכתה חולדה על ראשה וכו'. תוספתא (שבת פ"ז ה"ט, והובא שבת קנ"א ע"ב) ר"ש בן אלעזר אומר, אפילו קטן בן יומו אין משמרין אותו לא מן החולדה וכו'. ועיין חולין (נ"ב ע"ב) דרוסת חולדה, בעופות, ושם נ"ג ע"א.
תכונה: דורסת.

ד.חולין (פ"ט מ"ב) אלו שעורותיהן כבשרן הלטה וכו' ר"י הלטה כחולדה.
תכונה: עור בטל לגופו.

ה.תוספתא (כלאים פ"ה ה"י) כל שיש ביבשה יש בים, הרבה בים שאין ביבשה, אין מין חולדה בים. ועיין חולין (קכו ע"ב) מה חולדה, מין הגדל על הארץ. ושם ת"ר כל שיש ביבשה יש בים, חוץ מן החולדה. ועיין ירושלמי (שבת יד? ה"א) יושבי חלד, אין חולדה בים. ע"ש כן נקראים יושבי חלד (ועיין זוה"ק נח, ס"ה ע"ב).
תכונה: יובש.

ו.חולדה הנביאה (עיין מגילה יד ע"א) מבני בניו של יהושע היתה. ר"י אומר אף חולדה הנביאה ובני בניה של רחב הזונה

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת: rav@bilvavi.net

להצטרפות לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ולכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829